

РОЗДІЛ IV. Хореографія

УДК 793.31(477)(092)

Луців М. І.,

*студентка факультету початкової освіти та мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(marta.lutsiv@dspu.edu.ua)*

Мартинів О. О.

*старший викладач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
факультету початкової освіти та мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(o_martyniv@dspu.edu.ua)*

Василь Верховинець, Василь Авраменко – видатні представники української танцювальної культури

У статті розглядаються постаті Василя Верховинця та Василя Авраменка як ключових діячів, які зробили значний внесок у розвиток і популяризацію української танцювальної культури. Проаналізовано їхню діяльність, підходи до збирання, постановки та популяризації народного танцю, а також їхній вплив на формування національної ідентичності через мистецтво хореографії.

Ключові слова: *український народний танець, Верховинець, Авраменко, хореографія, національна культура, мистецтво.*

Vasyl Verkhovynets, Vasyl Avramenko – prominent representatives of Ukrainian dance culture

The article examines the figures of Vasyl Verkhovynets and Vasyl Avramenko as key figures who made a significant contribution to the development and

popularization of Ukrainian dance culture. Their activities, approaches to collecting, staging and popularizing folk dance, as well as their influence on the formation of national identity through the art of choreography are analyzed.

Keywords: *Ukrainian folk dance, Verkhovynets, Avramenko, choreography, national culture, art.*

Постановка проблеми. Українська народна хореографія є невід’ємною частиною національної культурної спадщини. В умовах культурної глобалізації виникає потреба в осмисленні ролі видатних діячів, які сприяли збереженню й розвитку народного танцю. Особливе місце серед них посідають Василь Верховинець та Василь Авраменко – митці, чия діяльність заклала підвалини сучасної української хореографічної традиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями творчості Верховинця займалися такі науковці, як О. Гуменюк, М. Вантух, Ю. Москвічова, М. Сушицький, які підкреслювали його роль у фіксації та сценічній адаптації народного танцю. Постать Авраменка досліджувалась у контексті діаспорної культури та мистецької дипломатії (Л. Турчак, Н. Марусик). Однак порівняльний аналіз їхнього внеску в розвиток української хореографії залишається недостатньо опрацьованим.

Мета статті – аналіз внеску В. Верховинця та В. Авраменка в становлення і розвиток української танцювальної культури, а також виявлення спільних і відмінних аспектів їхньої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська танцювальна культура є невід’ємною складовою національної ідентичності та духовного надбання. Серед діячів, які зробили значний внесок у її становлення, виділяються Василь Верховинець та Василь Авраменко. Обидва діячі працювали в різні історичні періоди, однак їхня праця суттєво вплинула на збереження, популяризацію й еволюцію українського танцю.

Василь Верховинець (справжнє прізвище – Костів; 1880–1938) – видатний хореограф, фольклорист, педагог і композитор, чия діяльність суттєво вплинула

на формування теоретичних засад українського народного танцю. Його діяльність припала на період національного відродження початку XX ст., коли постала гостра потреба в систематизації та збереженні культурної спадщини. В. Верховинець першим в Україні запропонував науково-методичний підхід до вивчення народного танцю, розробив систему запису танцювальних рухів, що дозволила зберегти та передавати танцювальні форми без спотворень. У першій третині XX століття він став піонером у систематизації народних танців, розробивши наукову методику їх фіксації та викладання. Його праці, перевидані й проаналізовані у дослідженнях сучасних науковців, продовжують формувати основу підготовки хореографів (Москвічова, 2023)

Його книга «Теорія українського народного танцю» (1919) є першою спробою кодифікації українських танців: у ній описано понад 100 танцювальних схем, рухів, жестів, а також надано класифікацію регіональних особливостей. Верховинець у своїй діяльності не лише записував і фіксував фольклорний матеріал, а й активно працював у театральному середовищі (зокрема, в театрі М. Садовського), де мав змогу впроваджувати елементи народного танцю на сцену. Його підхід полягав у збереженні автентичності при сценічному втіленні, уникаючи надмірної стилізації чи адаптації під чужі стандарти.

Згідно з сучасними дослідженнями, метод Верховинця базувався на фольклористичній точності, де кожен рух і поза фіксувалися у контексті конкретного регіонального середовища. При цьому він розглядав танець не лише як розважальний жанр, а як форму національного самовираження (Москвічова, 2023). У працях Л. Бутенко зазначено, що Верховинець одним із перших звернув увагу на інтеграцію народного танцю у структуру професійної сценічної дії (Москвічова, 2023).

Педагогічна діяльність Верховинця сприяла вихованню цілого покоління митців. Саме його учні заклали основи для створення академічних колективів народного танцю в Україні. Більшість сучасних програм закладів вищої

мистецької освіти базується на його принципах і класифікаціях (Москвічова, 2023).

Крім того, Верховинець виховав плеяду хореографів, зокрема П. Вірського та М. Болотова, які продовжили його справу у професійній хореографії, започаткувавши державні ансамблі народного танцю в СРСР. Його методика використовується й сьогодні у викладанні української народної хореографії у вишах культури й мистецтв.

Василь Авраменко (1895–1981) – український хореограф і режисер, який уславився у діаспорному середовищі як популяризатор української культури в Північній Америці. Його ім'я нерозривно пов'язане із створенням понад сотні танцювальних шкіл у США, Канаді та Європі. Сучасні наукові праці вказують на те, що діяльність Авраменка мала стратегічне значення для збереження української ідентичності серед емігрантів (Турчак, 2020).

В. Авраменко не лише навчав танцю, але й будував систему виховання через мистецтво: кожен виступ його колективів ставав актом культурної дипломатії. Він ретельно добирав костюми, музику, просторові побудови, дбаючи про естетичну й ідеологічну єдність виступу (Марусик, 2011). Ці засади він втілював у постановках, які стали еталоном для українських ансамблів за кордоном.

Окрім сценічної діяльності, Авраменко активно працював у сфері українського кіно. Зокрема, фільм «Наталка Полтавка», відзнятий у США, став важливою віхою у розвитку українського візуального мистецтва в діаспорі. Сьогодні образ Авраменка переосмислюється як символ культурної стійкості в умовах еміграції. Науковці вважають, що його діяльність дала початок феномену культурної самоорганізації українців за кордоном (Косаковська, 2021).

Серед спільних рис діяльності В. Верховинця і В. Авраменка варто виділити такі:

1. Патріотизм і національна ідея – обидва діячі були натхнені ідеєю збереження й поширення української національної культури.

2. Опора на фольклор – як В. Верховинець, так і В. Авраменко використовували народний танець як базу для своїх хореографічних систем.

3. Освітній підхід – обидва займалися викладанням та поширенням знань про український танець серед молоді.

Відмінності у діяльності подано у таблиці.

Аспект	Василь Верховинець	Василь Авраменко
Географія діяльності	Україна (переважно Наддніпрянщина)	Діаспора (Канада, США)
Основний напрямок	Наукова систематизація, фольклористика	Масова сценічна пропаганда та викладання
Форми діяльності	Теоретичні праці, архівування, театр	Концерти, школи, кінофільми
Цільова аудиторія	Академічна, театральна інтелігенція	Діаспора, широка громадськість

Висновки. В. Верховинець і В. Авраменко є ключовими фігурами в історії української хореографії. Вони не лише зберегли багатство народного танцю, а й адаптували його до нових сценічних умов, зробивши надбанням не лише українського, а й світового мистецтва. Їхня спадщина є неоціненним надбанням, яке і сьогодні продовжує впливати на розвиток українського танцю.

Список використаної літератури

1. Марусик, Н. І. (2011). Василь Авраменко – плюси і мінуси творчої діяльності. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, (58), С. 73–78.

2. Турчак, Л. І. (2020). Творчість Василя Авраменка та його внесок в українську та світову культуру. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 3. С. 20–27.

3. Косаковська, Л. К. (2021). Василь Авраменко – менеджер українського хореографічного мистецтва. *Актуальні проблеми розвитку культури, мистецтва та освіти*. Луцьк, С. 26–27

4. Москвічова, Ю. О., Сушицький, М. І. (2023). Розвиток народно-сценічної хореографії у творчій діяльності В. Верховинця. *Теорія та методика мистецької освіти*, Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. ВІПУСК 29, С. 199–206.